

СТАНОВИЩЕ

от д-р инж. СТЕФКО ДИМИТРОВ БУРДЖИЕВ, доцент в Русенския
университет „Ангел Кънчев“ за дисертационния труд

на маг. ВЕСЕЛИН ДИМОВ КОЛЕВ

на тема „Управление на риска в морското корабоплаване“

представен за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в
Професионално направление 9.1. „Национална сигурност“,
Докторска програма: „Управление в сферата на сигурността
и обществения ред“

1. Актуалност и значимост на разработвания научен проблем.

Системата за управление на риска представлява цялостен интегриран процес, състоящ се от два съществени взаимосвързани и застъпващи се, но концептуално различни компонента - оценяване на риска и управление на риска.

Оценяването на риска, което е идентично с *оценка на безопасността*, е елемент от системата, която включва анализ на риска и оценка на риска. Въпреки това, в много случаи, термините „анализ на риска“ и „оценка на риска“ се използват взаимозаменяемо.

Анализът на риска е научен процес, при който чрез прилагането на широка гама методи, техники и средства, рисковете се идентифицират, пресмятат и представят с качествени и/или количествени характеристики.

Оценката на риска е процесът на сравняване на очакваните рискове с установените критерии за оценяване на риска, т.е. критерии, основаващи се на най-добрата налична технология, законови изисквания, практики, процеси или постижения, за да се определи нивото или значимостта на рисковете и да се дадат препоръки за вземане на решения на различни управленски нива.

Оценяването на риска включва анализа на риска и оценката на риска, като осигурява практически полезни и логически структурирани входни данни и перспективи относно рисковете при процеса на вземане на решения, разработване на политики, стратегии и мерки за управление на рисковете.

Въпреки, че оценяването на риска предоставя основни данни за подпомагане вземането на по-добри, по-логични и по-информирани решения, може да не е задължително да даде отговори на много въпроси, например, въпроси относно нивото на рискове, компромисите в контрола на риска, разходите и ползите.

Актуалността на проблема за управление на риска в морското корабоплаване се определя от:

- *характера на корабоплавателната индустрия, която е призната за опасен сектор от човешката дейност и поради тази причина всяка идентифицирана опасност трябва да се третира като рисково събитие, което има голяма вероятност да настъпи;*
- *глобализацията на заплахите и рисковете, произтичащи от или свързани с морското корабоплаване, при което те стават все по-разнообразни и по-абстрактни, а техните субекти все по-вече се деперсонифицират;*
- *липсата на систематизирани знания и практически опит за условията на нашата страна по проблемите, свързани с управлението на рисковете в корабоплавателната индустрия;*

На този *актуален проблем* е посветен дисертационния труд чието основно съдържание *натълно съответства на темата на дисертацията*.

Проблемът за осигуряване на практически полезни и логически структурирани входни данни и перспективи относно рисковете при процеса на вземане на решения, разработването на политики, стратегии и мерките за управлението им в корабоплавателната индустрия не е изследван в достатъчна степен в теорията на националната сигурност.

Изложението в дисертационния труд впечатлява със систематическата последователност на автора - задълбочено анализиране на проблемите и несъвършенствата на досега съществуващата теория и практика. В този аспект дефинираните *изводи и приноси* подчертават *значимостта на изследвания научен проблем*.

2. Оценка на научните резултати и приносите на дисертационния труд.

Дисертационния труд е *самостоятелно научно изследване* с отворен характер, което обогатява съществуващи знания и създава база за по-нататъшно задълбочаване изследванията в областта на *рисковете в корабоплавателната индустрия и управлението на риска в морското корабоплаване...* В него умело и творчески са обединени познания и методи от различни области на науката, имащи отношение към изследвания проблем.

Определено може да се каже, че *дисертационния труд и постигнатите резултати са лично дело на автора.*

От изложеното в дисертационния труд личи задълбоченият анализ на автора на степента на разработеност на проблема показвайки, че изследванията, свързани с управлението на риска в морското корабоплаване в условията на нашата страна, са сравнително ограничени. На тази основа е формулирана целта *на разработката* - да се разкрият теоретичните основи на оценяване и управление на риска в морското корабоплаване и да се обоснове практическото приложение на *Методика за оценяване и управление на риска в морското корабоплаване, а от тук и поставените научно-изследователски задачи:*

- да се разкрият теоретичните основи на оценяване и управление на риска в морското корабоплаване;
- да се предложи адекватна методика за оценяване и управление на риска в морското корабоплаване;
- да се идентифицират опасностите в контекста на здравето на хората, сигурността и безопасността на корабоплаването и опазването на околната среда;
- да се състави алгоритъм за оценяване и управление на риска в корабоплавателната компания;
- да се състави модел на механизма за избор на алтернатива.

Представените *теоретични постановки и получените резултати съответстват на поставените цел и задачи* в дисертационния труд. Основната част от тях са апробирани в общо тринадесет научни публикации (*пет от които на български език, три на руски език и три на английски език*), на четири международни научни конференции, три международни научни конгреса, като са отпечатани в годишниците на ВСУ „Черноризец Храбър“, Русенския университет „Ангел Кънчев“ и в пет международни научни списания.

Данните от проведените от автора изследвания потвърждават:

- необходимостта от въвеждане на комплексен подход за оценяване на корабоводителя при определяне на неговата способност за реализиране на оптимално управлителско поведение, т.е. дали корабния специалист е

в състояние да взема оптimalни решения в рискова среда, в съответствие с изискванията на Системата за управление на безопасността в морското корабоплаване;

- подходът следва да включва както съответната теоретична и практическа подготовка по отношение на професионалното израстване на корабните специалисти, така също и правилно подбрана, специално ориентирана методика за определяне на психологическия профил на отделния корабоводител;
- знанията и уменията на корабните специалисти, получени и придобити в условията на непрекъснато поддържане на оптимално ниво на капацитета на издръжливост на Системата за управление на безопасността, са основна предпоставка за достигане на ефективна култура на безопасност в корабоплавателната компания.

Посочените в дисертационния труд и автореферата *приноси са реални и съществени:*

- представен е *Модел на системата за управление на риска в корабоплавателната компания...*;
- формулирано е понятието „*Капацитет на издръжливост на Системата за управление на безопасността в корабоплавателната компания*“;
- съставен е *Модел на механизма за избор на алтернатива в рискова среда*;
- изработена е *Методика за оценяване на риска в корабоплавателна компания*;
- представено е *Практическо ръководство за Анализ на опасностите и Оценяване на риска по време на конкретен рейс на кораб за настинни товари*;
- *резултати от натурните изследвания:*
  - изработен е алгоритъм за действие на корабоводителя за избор на алтернатива в рискова среда.
  - съставена е поведенческа характеристика на корабоводителя.
  - една от най-важните психологически детерминанти на механизма за вземане на решение за корабоводителя е способността по *абстрактни сигнали да види реалната навигационна обстановка и да открие съществените навигационни рискове*.
  - детерминирано е значението на бързината и точността при реализиране на механизма за избор на алтернатива (*управленска, управленско решение*) от корабоводителя в рискова среда.

3. Критични бележки.

Видни е, че анализите, резултатите от изследването и съответните изводи са част от контекста на дисертацията, но на мен лично ми липсва по ясното и по прегледното им експониране в края на всяка от трите глави й глави, както и по-категоричните авторови обобщения, без разбира се да имам претенцията, че това е и най-правилното от методическа гледна точка !?.

Посочените критичните бележки в никакъв случай не намаляват достойнствата на дисертационния труд.

4. Заключение.

Считам, че дисертационният труд „*Управление на риска в морското корабоплаване*“, по съдържание, обем и структура съответства на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Р. България и Правилника за неговото приложение, за присъждане на образователна и научна степен “*Доктор*”.

Дисертацията и публикациите, свързани с нея, *са разработени самостоятелно* от кандидата и *убедително защитават* представените от него *приноси*.

5. Оценка на дисертационния труд.

Като имам предвид до тук изложеното, давам **положителна оценка** на дисертационния труд „*Управление на риска в морското корабоплаване*“ с автор маг. ВЕСЕЛИН ДИМОВ КОЛЕВ и предлагам на научното жури *да присъди* на автора образователна и научна степен „*Доктор*“ в Професионално направление 9.1. „*Национална сигурност*“, Докторска програма: „*Управление в сферата на сигурността и обществения ред*“

Дата: 14.08.2017 г.

Член на журито:

Док. д-р инж.

/Стефко Бурджиев/